

Help!.. een grondzee!..

Als je in een grondzee terecht komt, is bovenstaande reactie niet de goede. Welke dan wel? Die vraag stelt Ben van den Heuvel zich ook al jaren. Hij vertelt uit eigen ervaring en ook Rinus Visser, op de Deltabak wereldberoemd als "de 5", heeft er van dicht bij mee te maken gehad zodat ook hij z'n verhaal doet. Tot slot geeft reddingbootschipper Harry de Lobel van KNRM-station Breskens enkele tips.

Tijdens een bezoek, enkele jaren geleden, aan de ruilbeurs van onze vereniging in Ouddorp stond daar ook een stand van de KNRM en buiten stond de reddingboot "Griend" waarbij ook de toenmalige schipper Jan Flohil aanwezig was. In het gesprek met hem vroeg ik of hij een artikel wilde schrijven in ons blad Deltavissers, handelend over wat te doen bij noodsituaties, in het bijzonder als men bij of tegen ondieptes (platen) wordt "overvallen" door grondzeeën. Mijn gedachte was: "wie kan je beter adviseren dan een schipper van een reddingboot?" Jan antwoordde dat als ik zelf ervaring had in deze dat ik dan beter zelf zo'n artikel kon schrijven.

Welnu, ervaring heb ik wel denk ik (45 jaar zeevisserij), maar ik vond mijzelf niet de geschikte persoon om in noodsituaties mede of andere sportvissers te adviseren HOE te handelen. Naar mijn idee kon dat beter door mensen van de reddingsmaatschappij gebeuren. Daar hield het verder mee op, er is nooit meer iets van gekomen, zowel niet van mijn kant dan die van de reddingsmaatschappij.

Een aantal bootvissers weet hoe te handelen in zo'n noodsituatie maar er zijn er die in een moeilijke grondzeesituatie half (of helemaal) in paniek raken en wegvlugten. Persoonlijk blijf ik maar ver weg van de mogelijke grondzeeën, een drietal voorbeelden van mijzelf overkomen "situaties" zijn daar mede de oorzaak van.

Eerste: Ca. 20 jaar geleden vanaf de Brouwers-

dam (de helling was net gereed) ging ik vissen richting Steile Hoek (buisenwrak), windkracht 5 W.N.W., dan passeer ik na ± 5 mijl het ondiepe stuk van de Oosterplaat. Reeds ver van tevoren kon ik er verspreide grondzeeën zien en stuurde ik er behoorlijk ruim bakboord (om de zuid) omheen om ze te vermijden. Niet ruim genoeg, zo bleek, want op een gegeven moment (en dat ge-

beurde in 2 - 3 seconden) rijst er vlakbij en recht voor mij een grote grondzee op. In een eerste reactie wilde ik wegvlugten maar de volgende flits in mijn hoofd vertelde mij dat ik dan te laat zou zijn. Er was GEEN andere keus meer dan er recht tegen in te sturen, gas terug en met een beetje gas erop recht tegen de grondzee in te gaan

(dat ben ik dus nooit meer vergeten!). Met oorverdovend geraas, geweld en gekraak boven op mijn boot (waar gelukkig een vaste cabine op stond) ging de grondzee onder mij door en viel ik in een gat van ± 3 meter. Snel om me heen kijkend zag ik aan stuur- en bakboord nog meer grondzeeën naar me toekomen, omkeren en snelheid aanpassen aan de situatie vond ik te gevaarlijk want het risico om nu van achteren een grondzee binnen te krijgen was niet ondenkbaar! Dus niet meer terug maar zo verstandig (lees rustig) mogelijk recht door alles heen. Nu het woord verstandig is gevallen: het zou veel verstandiger zijn geweest als ik daar niet was geweest!

Tweede: Was ± 25 jaar geleden, ik lag te vissen op of nabij "de kleine plaatjes" want de visserij

VEILIGHEID

was daar "altijd" goed, palingen, baarzen, grondhaaitjes enz. en allemaal mooi spul. Maar daar stonden ook altijd grondzeeën en met het zakken van het water verplaatsten deze zich ook. Eerst waren ze ± 200 meter van me vandaan, maar na een half uur nog ± 80 meter. Net toen ik dacht: "ik ga hier weg" hoor ik geraas vlak bij me, ik kijk naar voren en daar was hij die ik vreesde, een gigant! Mijn geluk was dat ik op anker lag, maar dat was ook gelijktijdig mijn pech. Op anker lag ik in het verlengde van de grondzee waardoor mijn neus van de boot recht in de grondzee dook. Het nadeel was dat ik op anker te laat werd opgetild zodat er een BERG water op mijn cabine terecht kwam waardoor de ruiten naar binnen werden gedrukt en grote hoeveelheden water naar binnen kwam, over de apparatuur met alle gevolgen van dien. Ik moet er niet aan denken als die grondzee er dwars opgekomen zou zijn. Het zou zéér interessant zijn geweest als iemand opnamen had kunnen maken om te zien met wat voor snelheid ik daar van die plek wegstoot (mijn anker ligt er nu nog). Bij de helling aangekomen vroegen ze mij of ik met iemand had gevochten. "Ja", zei ik, "met een GRONDZEE". Conclusie: WEGBLIJVEN!

Derde: Ook lang geleden. Na 2 dagen veel wind valt de wind de 3e dag weg. Mijn vismaat (Sjaak Peele, helaas overleden) en ik gaan met 2 boten

paling vissen, wederom tegen de Oosterplaat ± 700 meter aan de oostkant. Sjaak een 500 meter van mij vandaan, mooi rustig weer met een glad zeetje maar boven op de plaat op ± 700 meter van mij vandaan komt met enige regelmaat een enorme grondzee te staan. Om de ca. 4-5-6 minuten is er steeds weer een nieuwe grondzee. Op een bepaald moment komt er een sportvisboot uit het westen en steekt juist de plaat over op de plek waar steeds die grondzeeën waren. En ja hoor, tijdens het passeren van die plek komt er weer zo'n gigant wat tot gevolg had dat de boot op zijn kant werd gegooid waardoor er 2 man uit werden geworpen (beiden hadden reddingsvesten aan), de boot half vol water schepte en de derde man (later toen wij er bij kwamen) met een hoosvat (vaatje!) van 1 liter de boot aan het leeg scheppen was. Onnodig om te zeggen dat Sjaak en ik daar in no time aanwezig waren en de 2 die te water lagen aan boord hebben getrokken, de boot op sleetouw hebben genomen een alles aan de wal (helling Brouwersdam) hebben afgeleverd. Nadat zij ons bedankt hadden plaatste een van de 2 die in het water hadden gelegen nog de opmerking: "De derde keer verdrink ik". Dit was dus al de 2e keer dat hem dit was overkomen.

Ben van den Heuvel
Delta 156

De “spetter” van de 5

Wat Ben schrijft over zijn belevenissen met betrekking tot grondzeeën is niet alleen Ben overkomen. We lopen nu eenmaal niet te springen om dingen die we niet goed doen (anders gezegd: fout doen) aan de grote klok te hangen laat staan in Deltavissers te publiceren. Ben zijn “voorvallen” zijn ook niet van gisteren of eergisteren maar van de tijd dat het bootvissen een beetje gestalte kreeg, of zo u wilt in de kinderschoenen stond en er nog geen navigator was. Wat toen voor Ben een les was kan het nu ook nog steeds zijn voor bootvissers die net met de hobby zijn begonnen, dus zeer belangrijk dat er over geschreven wordt.

Persoonlijk heb ik 1 keer zo’n ervaring meegeemaakt en ik hoop het niet weer mee te maken. Het voorval dateert ook uit de tachtiger jaren. We visten toen veelal met een boot of wat aan de zeezijde van de Oosterplaat op paling, toen was er daar nog paling te vangen! Vanaf de Brouwersdam helling kon je toen op 3 manieren aan de buitenkant van de plaat komen: 1e via het nu nog aanwezige gaatje bij de vuurtoren van Ouddorp, 2e via een gaatje ietsje verder uit de kant wat toen de naam Sorbie gat bij de beroeps had en er al jaren niet meer schijnt te zijn (schrijfwijze is mogelijk niet juist) en 3e was de mogelijkheid om via de Kous richting Oosterboei te varen om zo de plaat te rondelen. Wij gingen veelal via het Sorbie gat, geruime tijd stond er een stroommeetpaal dicht bij het gat aan de binnenzijde van de plaat, dat vergemakkelijkt het vinden van dat gaatje enorm want navigators waren er toen nog niet, althans ik had er in ieder geval toen nog geen.

Wegens bezuinigingen (toen ook al!) werd de stroommeetpaal verwijderd en werd het een stuk moeilijker om het gaatje te vinden! Zolang het water nog niet over de plaat liep kon je het wel zien, liep het water al over de plaat werd het andere koek. En ja hoor, op een visbare zaterdag richting het gaatje om aan de buitenkant de paling te belagen. Dicht bij de plaat aangekomen zag ik dat die al onder water stond, dat werd moeilijk! Na een aantal malen heen en weer gevaren te hebben langs de plaat “dacht” ik dat ik het gaatje zag en stuurde in die richting. Toentertijd voer ik met een Rana Skipper van 4.30 m

met een blauw zeildoeken huifje voorop. Eenmaal onderweg vond ik het wel “verdacht” dat ik naast de boot het zand van de plaat door het water heen bleef zien, toch niet het gaatje gevonden en zat ik er naast? Lang kon ik niet over die gedachte piekeren, een aantal kleinere golven had ik al “genomen” tot ik plotseling een golf zie “opduiken” die dan wellicht niet de naam grondzee mag hebben maar wel van die omvang was dat ik het (figuurlijk) al dun in de broek deed. Tijd om na te denken wat te doen was er niet, teruggaan zou niet op tijd lukken dus maar gas terug genomen zodat ik net genoeg voortstuwning had om de boot recht in die golf te sturen. De angst die ik op dat moment had was dat de boot opgelicht zou worden en de motor het zand zou raken waarna de boot als het ware over de kop zou slaan. De golf kwam, ik stuurde er recht op in, de neus van de boot schiet als een raket omhoog en ... de boot klapt met een forse bons terug in het gat achter de golf. Snel gas bij en op de eerstkomende 3 kleinere golven rap de plaat over. Dat lukt en de volgende “grote” kon ik nu in dieper water “doorstaan”.

De rest van die dag heb ik met een kloppend hart liggen vissen en we zijn via het gaatje bij de toren terug naar binnen gegaan. Uiteraard heb ik daar toentertijd tegenover de vismatten open kaart over gespeeld, een artikel in Deltavissers is het niet geworden.

Ben vraagt mensen van de KNRM om advies hoe te handelen wanneer we in dit soort situaties terecht komen. Mijn inziens geeft Ben het advies wat ook mensen van de KNRM zullen geven en wel: WEGBLIJVEN BIJ ONDIEPTES !! Kom je toch in zo’n situatie, de kalmte bewaren, gas terugnemen en met de neus van de boot in de golf “duiken”! In zo’n situatie omkeren lukt meestal niet, daarvoor is er te weinig tijd zodat je kans loopt de golf dwars op/over de boot te krijgen en dat loopt veelal niet goed af. Uiteraard zijn betere of andere adviezen van alle kanten welkom, Ben en ik hebben de ervaring van de neus er recht in en je komt met de schrik vrij, wellicht zijn er nog andere mogelijkheden? We vernemen het graag.

Rinus Visser, Delta 5

De vakman spreekt

Omdat we graag onze leden van dienst zijn, heb ik Ben z'n vraag eens voorgelegd aan een echte professional. KNRM-schipper Harry de Lobel was bereid om enkele aanwijzingen te geven voor het geval je toch in zo'n grondzee terecht komt.

Uw verzoek om wat te vertellen over grondzee en brekers is niet zo gemakkelijk.

Langs de Nederlandse kust is het golfgedrag overal verschillend. Zo is die in het noorden des lands hoger en langer dan hier in het zuiden. Hier in de zuid is deze lager doch korter na elkaar, naar mijn idee gevaarlijker.

Grondzeen ontstaan tegen de zandbanken en ondieptes waardoor de golfbeweging en het water in zijn voortgaande beweging word geremd. Om deze gevaarlijke grondzeeën te overleven als je er met een boot midden in zit, doen wij als volgt:

- **Als er tégen de golven in wordt gevaren.**
- Zorg altijd voor contact met het water.
- Pas daartoe de snelheid aan.
- Neem de grondzee met breker altijd recht voorop.
- Gas minderen als de boeg klimt doch wel voortgang houden.
- Gas bijgeven als de boeg weer daald na de golfpassage.
- Vermijd, zo mogelijk brekers en krullers. Vaar desnoods met de golven mee om een rustiger plaats te zoeken waar de breker wel doorgestoken kan worden.
- Neem brekers en krullers altijd loodrecht op de voortbewegingsrichting van de golven

Als u met een schip vaart met de golven mee: (voor de wind)

- Vaar op de rug van de golf voor een goed overzicht.
- Blijf achter de breker. In een lucht/water mengsel "pakt" de schroef niet met de kans op caviteren en verlies van snelheid en controle.
- Blijf alert op veranderingen in richting en snelheid van de golven.
- De golf kan alleen genomen worden als die niet breekt of krult en je kunt zien wat zich voor de golf bevindt.

Voorkom omslaan! De meeste capsizes treden op in dit soort situaties.

Ik hoop dat dit een beetje aan uw verwachting voldoet. **Uiteraard is het zaak om met uw soort schepen zich niet in deze situaties te begeven.** Luister daarom altijd naar de weerberichten voordat u deze risico's neemt als sportvisser. Zorg uiteraard voor goede overlevingspakken en zwemvesten. Laat in dit soort situaties zo veel mogelijk van u horen naar de kustwachten, bij voorkeur per VHF marifoon omdat deze verbinding de beste is en u gepeild kan worden...

H. A. de Lobel
Schipper KNRM station Breskens

